

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Ректор Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського**

_____ проф. Лазаренко Н.І.

« ____ » _____ 2021 р.

ПРОГРАМА І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

з історії України

для вступу на СВО бакалавра на основі ПЗСО

*за спеціальностями 014.03 Середня освіта (історія),
081. Право, 281. Публічне управління та адміністрування*

Голова фахової атестаційної комісії О.М. Кравчук

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма містить виклад основних ідей і положень з історії українського народу в рамках програми для загальноосвітніх навчальних закладів.

Випробування із історії України для вступників для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» містить завдання, які стосуються знань і навиків з вітчизняної історії на базі середньої загальноосвітньої школи.

Мета вступного випробування – оцінити ступінь підготовленості абітурієнтів із базових основ історії України.

Завдання вступного випробування з історії України:

- визначити рівень набутих знань і умінь;
- оцінити цілісні уявлення щодо закономірностей історичного поступу, вміння оцінювати та аналізувати історичні знання на основі цивілізаційного методологічного підходу;
- перевірити здатність застосовувати історичні знання та набуті уміння для аналізу суспільних явищ, культурної спадщини;

Програма вступного випробування включає всі розділи програмних курсів з історії України.

Абітурієнт повинен знати:

- періодизацію та класифікацію історичного розвитку.
- загальні закономірності історичного розвитку України від найдавнішого періоду до сьогодення;
- зміст і перебіг основних подій в історії українського народу;
- основні джерела з історії України та основні періоди історії України;
- основні поняття, терміни і категорії періоду;
- культурні процеси історичного розвитку українського народу;
- діяльність визначних політичних осіб, які сприяли становленню і зміцненню української державності;
- проблеми і труднощі становлення української державності в історичному розрізі;

Абітурієнт повинен вміти:

- аналізувати та систематизувати події історичного минулого України.
- порівнювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність історичних осіб;
- співставляти історичні події, процеси з періодами (епохами);
- аргументовано на основі історичних фактів відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему;
- пов'язувати історію України з історією інших народів, всесвітньою історією.

При підготовці до іспиту абітурієнтам рекомендується використовувати літературу, що наведена у програмі.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Стародавня доба.

Періодизація та основні риси первіснообщинного ладу. Первісна палеолітична община. Давні люди епохи мезоліту. Племена неолітичної епохи. Трипільська культура. Виникнення державотворчих традицій на території сучасної України: киммерійці, скіфи, сармати, грецькі колонії Північного Причорномор'я.

Проблема походження та розселення слов'ян в історичній літературі. Джерела вивчення етногенезу слов'янства. Східні слов'яни: суспільний лад, заняття, вірування. Боротьба з готами, гунами, аварами. Союзи східнослов'янських племен у VI-IX ст.

Київська Русь.

Походження державності у східних слов'ян. Внутрішня і зовнішня політика перших київських князів (Діра, Аскольда, Олега, Ольги, Святослава). Суспільний лад та соціально-економічні відносини в Давньоруській державі. Князювання Володимира Великого. Хрещення Русі та його історичне значення. Ярослав Мудрий та його політика. Руські землі у другій половині XI-першій третині XII ст. Культура Київської Русі.

Руські землі у XII- XV ст.

Характеристика процесу феодальної роздробленості: причини і наслідки. Княжі уособиці. Князівства Середнього Подніпров'я : Київське, Чернігово-Сіверське, Переяславське. Боротьба Русі з монголо-татарською навалюю.

Галицько-Волинські землі у другій половині XI-кінці XII ст. Об'єднання Галицько-Волинського князівства за Мстислава Романовича. Прихід до влади, внутрішня та зовнішня політика Данила Романовича. Галицько-волинська земля за нащадків короля Данила. Культурний розвиток Галицько-Волинської землі.

Литовсько-Руська держава. Загарбання Галичини Польще, Закарпаття Угорщиною та Буковини Молдовським князівством. Кревська унія та її наслідки. Острівська угода. Вітовт та його політика. Ліквідація українських удільних князівств. Боротьба з татарсько-турецькою агресією у XV ст. Загарбання Чернігово-Сіверщини Московською державою. Українська культура другої половини XIV – XV ст.

Українські землі у XVI – кінці XVII ст.

Українські землі в першій половині XVI ст. : політичне становище, соціально-економічні відносини. Люблінська унія. Загарбання Польщею Київщини, Східного Поділля та Волині. Берестейська угода.

Історіографія та періодизація українського козацтва. Дмитро Вишневецький. Утворення Запорізької Січі: устрій, звичаї та побут запорожців. Реєстрові козаки. Повстання під проводом К.Косинського та С.Наливайка. Гетьман Петро Конашевич Сагайдачний. Козацько-селянські повстання 20-х – 30-х рр. XVII ст.

Причини, характер, рушійні сили та початок Української національно-визвольної революції (1648-1676 рр.). Битва під Жовтими Водами та Корсунем. Розгортання національно-визвольної боротьби влітку-восени 1648 р. Київський тріумф Богдана Хмельницького: нові орієнтири. Воєнні дії 1649р.Зборівська угода. Будівництво української козацької держави. Похід у Молдову в 1650р.Війна 1651р.Білоцерківський договір. Воєнні дії 1652-1653 рр. Кам'янецька угода. Переяславська рада. Березневі статті Б.Хмельницького. Хід війни у 1654-1657 рр. Смерть Б.Хмельницького. І.Виговський та його політика. Перше гетьманування Ю. Хмельницького. Поділ України : боротьба між П. Тетерью та І. Брюховецьким. Андрусівське перемир'я. П. Дорошенко. Бучацька угода 1672р. І.Самойлович. Причини поразки та історичне значення української революції.

Друге гетьманування Ю. Хмельницького. Бахчисарайська угода (1681р.). «Вічний мир» (1686р.). Перший кримський похід.

Українська культура в XVI - XVII ст.

Гетьманщина, правобережні та західноукраїнські землі в кінці XVII –XVIII ст.

Коломацька рада 1687р.: обрання на гетьманство І.С.Мазепу. Перші кроки гетьмана. Соціально-економічне становище Гетьманщини, Слобожанщини та Запоріжжя в кінці XVII- на початку XVIII ст. Боротьба Мазепи з політичною опозицією. Початок Північної війни. Похід Мазепи на Правобережжя. Семен Палій. Союз І.Мазепи з Польщею та Швецією. Контрдії Петра І. Полтавська битва (1709р.).Смерть І. Мазепи. П. Орлик.

Обмеження гетьманських прав в період Північної війни. І. Скоропадський. Перша Малоросійська колегія. П. Полуботок. Гетьманування Д.Апостола. «Правління гетьманського уряду». Гетьман К.Розумовський та його політика. Остаточна ліквідація гетьманства (1764р.) і запровадження Другої Малоросійської колегії. Ліквідація полкового устрою та юридичне оформлення кріпацтва.

Запорізькі козаки у другій половині XVII ст. Утворення Новоросійської губернії. Участь запорожців у російсько-турецькій війні 1768-1774рр.Ліквідація Запорізької Січі (1775р.) і подальша доля козацтва. Заселення Півдня України. Три поділи Польщі (1772, 1793, 1795 рр.).

Правобережжя та західноукраїнські землі в кінці XVII ст. Соціально-економічне становище Правобережжя на початку XVIII ст. Церковний собор у Замості (1720 р.). Зародження гайдамацького руху. Гайдамацькі повстання 30-х – 50-х рр. XVIII ст. Коліївщина (1768р.). Рух опришків на західноукраїнських землях.

Культура України другої половини XVII-XVIII ст.

Українські землі під владою російської та австрійської імперії (кінець XVIII-XIX ст.).

Соціально-економічне становище Наддніпрянщини на початку XIX ст. Війна 1812р. та участь у ній українського народу. Народні виступи. Декабристи в Україні. Польське повстання 1830-1831рр. Кирило-

Мефодіївське товариство. Відгомін в Україні революційних подій 1848-1849 рр. Кримська війна і Україна.

Політичне та соціально-економічне становище Галичини, Буковини та Закарпаття на початку XIX ст. Активізація суспільно-політичного руху. «Руська трійця». Революційні події 1848-1849 рр. на західноукраїнських землях. Скасування кріпацтва.

Буржуазні реформи 60-х- 80-х рр. та їх наслідки. Польське повстання 1863 р. та його відгомін в Україні. Українофіли. В. Антонович. Громадівський рух. М. Драгоманов. Поширення соціалістичних ідей.

Соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель у другій половині XIX ст. Особливості суспільно-політичного життя. Початок української еміграції на Захід. Москвофіли та народовці. Утворення українських політичних партій. Початок наукової та політичної діяльності М.Грушевського.

Культура України у XIX ст.

Україна на початку XX ст. Українська революція (1917-1920 рр.).

Економічний розвиток українських губерній на початку XX ст. Події революції 1905-1907рр. в Україні. Піднесення національного руху. Столипінська аграрна реформа та особливості її проведення в Україні.

Причини, характер і початок Першої світової війни. Головні воєнні дії на території України. Війна та українці: політичні партії та течії в умовах війни. Переслідування українства.

Західноукраїнські землі на початку XX ст.

Лютнева революція та її розвиток в Україні. Утворення Української Центральної Ради, її програма та перші кроки. Український Національний Конгрес. Українізація суспільного життя. Переговори УЦР з Тимчасовим урядом: 1 та 2 Універсали УЦР. Жовтневий переворот в Петрограді та його вплив на події в Україні. 3 Універсал УЦР: проголошення УНР. Війна Радянської Росії проти УНР. 4 Універсал УЦР: декларація незалежності України. Брестський мир та його наслідки. Заклучний період діяльності УЦР.

Переворот 29 квітня 1918р. Внутрішня і зовнішня політика гетьмана П.Скоропадського. Падіння гетьманського режиму.

Відновлення УНР. Політичний курс Директорії. Селянський повстанський рух. Перебіг воєнних дій на території України в 1919р. Політика “воєнного комунізму”. Денікінський режим. Радянсько-польська війна 1920р. Відновлення влади більшовиків в Україні. Ризький мир та його наслідки.

Проголошення ЗУНР. Політичні перетворення в Східній Галичині. Злука ЗУНР і УНР. Польсько - українська війна (листопад 1918 - липень 1919 рр.).

Політичні події в Буковині та на Закарпатті.

Уроки української революції.

Культура України на початку XX ст.

Українські землі у 1920-х – 1930-х рр. Україна в роки Другої світової війни.

Господарство України на початку 1920-х рр. Перехід до непу. Суть непу. Голод 1921-1923 рр. Україна та утворення СРСР. Відбудова господарства на засадах непу. Проголошення та здійснення політики українізації.

Перехід до форсованої колективізації. Насильницькі методи колективізації. Селянський спротив колективізації. Причини, наслідки та національно-політичні аспекти голоду 1932-1933 рр. Завершення колективізації.

Проголошення курсу на індустріалізацію народного господарства СРСР. Методи здійснення індустріалізації. Політичні та соціально-економічні наслідки.

Сталінські репресії кінця 1920-х–1930-х рр.

Західноукраїнські землі в 1920-х –1930-х рр. Політичне та соціально-економічне становище українських земель у складі Польщі. Національно-визвольний рух: УНДО, КПЗУ, ОУН. Буковина у складі Румунії. Закарпаття у складі Чехословаччини. «Підкарпатська Русь». Окупація Закарпаття Угорщиною.

Радянсько-німецький пакт 1939р. та його наслідки. Приєднання західноукраїнських земель до УРСР. «Радянізація» Західної України.

Напад фашистської Німеччини на СРСР. Оборонні бої Червоної Армії на території України. Загарбання гітлерівськими військами території України. Німецький окупаційний режим. Український Рух Опору: створення та діяльність УПА, радянський партизанський рух. Визволення українських земель від загарбників. Втрати України в роки війни.

Культурне життя України 1920-х – 1930-х рр.

Післявоєнний період (1945-1985 рр.). Національно-державне відродження українського народу.

Перехід до мирного життя. Голод 1946-1947 рр. Завершення «радянізації» західноукраїнських земель. Ліквідація ОУН-УПА. Черговий виток сталінських репресій. «Ждановщина» в Україні.

Хрущовська «відлига» (1953-1964рр.). Десталінізація. Економічне реформування . Лібералізація культурного життя. Посилення волюнтаризму в керівництві політико-економічними процесами в республіці.

Нові спроби реформування економіки. Наростання кризових явищ. Нова хвиля русифікації. Програмові та організаційні засади українського руху опору 60-х-80-х рр. Політичні репресії проти дисидентів. Наростання застійних явищ.

Перебудова в СРСР та її прояви в республіці. Проголошення незалежності України 24 серпня 1991р. Референдум 1 грудня 1991р. та його результати. Розбудова суверенної України: проблеми та перспективи внутрішньої та зовнішньої політики України. Культура та духовність.

«Революція гідності». Російська анексія Криму. Проведення АТО на сході України та протидія російській військовій агресії проти Української держави. Реформування українського суспільства. Україна і сучасний світ.

Рекомендована література

а) основна

- Власов В.С. Історія України: підручник. 7 клас. – Київ: Генеза, 2004.
- Гісем О.В. Історія України : конспекти уроків : 8 кл.— Тернопіль : Навчальна книга – Богдан», 2017.
- Гісем О.В. Історія України : зошит для тематичного, семестрового і річного контролю знань . 8 кл. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016.
- Історія України. Всесвітня історія 5-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Оновлена програма укладена відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України № 52 від 13 січня 2017 р. і № 201 від 10 лютого 2017 р.
- Державний стандарт базової та середньої освіти (Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2004 р. №24.
- Коляда І.А., Криlach К.І., Юренко С.П. Історія України: підручник. 7 клас. - Київ: Генеза, 2001.
- Кульчицький С.В., Лебедєва Ю.Г. Історія України: підручник. 11 клас. - Київ: Освіта, 2001.
- Лях Р.Д., Темірова Н.Р. Історія України: підручник. 7 клас. – Київ: Генеза, 2003.
- Марочко В.П., Турченко Ф.Г. Історія України: підручник. 9 клас. - Київ: Генеза, 2005.
- Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. 5-11 класи. Всесвітня історія. 6-11 класи. – Харків: Шкільний світ, 2001.
- Сергієнко Г.Я., Смолій В.А. Історія України: підручник. 7-8 клас. - Київ: Освіта, 1995.
- Сорочинська Н.М., Гісем О.О. Історія України [рівень стандарту] : підручник для 11 кл. закл. загальн. серед. Освіти. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2019.
- Турченко Ф.Г. Новітня історія України: підручник. 10 клас. - Київ: Генеза, 2001.
- Турченко Ф.Г. Новітня історія України: підручник. 11 клас. Ч. II. - Київ: Генеза, 2001.
- Швидько Г.К. Історія України: підручник. 8 клас. - Київ: Генеза, 2002.

б) додаткова

- Алексєєв Ю. М., Вертегел А. Г., Даниленко В. М. Історія України. / Ю. М. Багацький В.В. Історія України: підручник /В.В. Багацький. – К.: Алерта, 2010. – 388 с.

- Білоцерківський В.Я. Історія України: Навч. посіб. 3-є вид., випр. і доп. / В. Білоцерківський. - К.: ЦУЛ, 2007. – 536 с.
- Бойко О.Д. Історія України: навч. посіб. 3-є вид., випр. і доп./ О.Бойко. – К.: Академвидав, 2007. – 688 с.
- Гудзь В. В. Історія України. / В. В. Гудзь. – К.: Слово, 2003. – 616 с.
- Дорошенко Д. І. Нарис історії України: У 2-х кн. – К.: Либідь, 1991.
- Давня історія України: У 2-х кн. / За ред. П. П. Толочко та ін. – К.: Либідь, 1994.
- В. А. Смолій. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2009.
- Король В. Ю. Історія України: навч. посіб. Вид. 2-е, доп. / В. Король.– К.: Академія, 2008. – 552 с.
- Котова Н. О. Історія України. / Н. О. Котова. – Харків: Одиссей, 2005. – 416 с.
- Лазарович М. В. Історія України / М. В. Лазарович. – К.: Знання, 2008 – 683 с.
- Литвин В.М. Історія України: підручник / В. Литвин. - 3-є доопр. Та допов. Видання. – К.: Наукова думка, 2009. – 824 с.
- Михальчук П. А. Термінологічний і хронологічний довідник з історії України / П. М. Михальчук. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. – 192 с.
- Мицик Ю.А. Історія України / Ю.А. Мицик, О.Г. Бажан, В.С. Власов. – 3-є вид. доп. і переробл. – К.: Києво-Могилянська академія, 2010. – 595 с.
- Світлична В.В. Історія України. / В. Світлична.–Львів: Каравела, 2003. -308 с.
- Скрипник Н. О. Історія України. / Н. О. Скрипник. К.: Каравела, 2004.– 582 с.
- Сушинський Б. І. Князі та полководці стародавньої України: історична література. – Одеса, 2006. – 512 с.
- Терещенко Ю. Історія України від найдавніших часів до утвердження незалежної держави: [Навч. посібник]. / Ю. І. Терещенко.– К.: Либідь, 2004. – 423 с..
- Толочко П.П. Козак Д.Н., Крижацький С.Д. Давня історія України: навч. посіб. У 2-х кн./ П. Толочко. – К.: Либідь, 1994. – 224 с.
- Яковенко Н. Нарис історії середньовічної і ранньомодерної України. / Н. Яковенко. – К.: Критика, 2005. – 584 с.

ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТІВ ЗА 200-БАЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ

Вступний іспит: Історія України

Рівень 1		
Завдання	Максимальна кількість балів	Критерії оцінювання
Завдання 1-30	90 балів – за 30 завдань	Вибрано правильно варіант відповіді у кожному завданні. Ціна правильної відповіді – 3

		бали
Рівень 2		
Завдання 31-35	60 балів – за 5 завдань	Ціна розв’язаного 1 пункту завдання – 3 бали. За розв’язанні 4 пункти завдання (встановити відповідність, встановити хронологічну послідовність і т.п.) – 12 балів.
Рівень 3		
Завдання 36-39	45 балів – за 4 завдання	Абітурієнт у повному обсязі опанував програмний матеріал відповідно до вимог навчальної програми; на основі глибоких і міцних знань виявляє здатність до самостійного критичного оцінювання історичних явищ і процесів; може визначити загальні тенденції та закономірності історичного процесу; викласти власне розуміння історичних явищ; застосувати здобуті знання і вміння в практичній діяльності. Ціна кожної правильної відповіді у кожному завдання – 3 бали.
Завдання 40	5 балів	Абітурієнт у повному обсязі опанував програмний матеріал відповідно до вимог навчальної програми; на основі глибоких і міцних знань виявляє здатність до самостійного критичного оцінювання історичних явищ і процесів; може визначити загальні тенденції та закономірності історичного процесу; викласти власне розуміння історичних явищ;

		застосувати здобуті знання і вміння в практичній діяльності. Дав визначення терміну (поняття) – 5 балів.
Всього за ступне випробування з історії України	200 балів	